

Рецензія
на дисертаційну роботу Лізун Аліси Володимирівни
«Особистісно-професійні чинники ефективності
військово-професійної діяльності військовослужбовців»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 053 «Психологія»

Дисертаційне дослідження Лізун А.В. є актуальним і вагомим внеском у розвиток сучасної психології. Тема ефективності військово-професійної діяльності військовослужбовців є надзвичайно важливою з огляду на політичну ситуацію, коли вже четвертий рік триває збройна боротьба України за суверенітет і територіальну цілісність. Саме зараз військова служба вимагає від військовослужбовців високої психологічної витривалості та впевненості у власних силах.

Робота Лізун А.В. вирізняється високим рівнем наукової новизни. Авторка запропонувала емпіричну модель «професійно-значущих» особистісних характеристик військовослужбовців, для визначення ефективності військово-професійної діяльності. Модель охоплює п'ять ключових компонентів: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, емоційно-вольовий, особистісний та професійний, кожен із яких може відігравати важливу роль у формуванні психологічної готовності військовослужбовців до виконання військово- професійних завдань. Новизна дослідження полягає у розробці переліку особистісно-професійних чинників, що зумовлюють ефективність військово-професійної діяльності українських військовослужбовців в умовах повномасштабної війни.

У вступі дисертації Лізун А.В. чітко обґрунтовує актуальність теми дослідження, звертаючи увагу на тривалість військового протистояння та загострення безпекових загроз, а також збільшення навантажень на військовослужбовців. Авторка наголошує, що дослідження особистісно-професійних чинників, які впливають на здатність військовослужбовців ефективно виконувати службові завдання, набуває в цей період особливого значення. Психологічна витривалість, вмотивованість, здатність конструктивного спілкування та прийняття командних рішень в умовах

невизначеності стають критично важливими аспектами ефективності військово-професійної діяльності. Дисертанткою висвітлено ступінь наукової розробленості досліджуваної проблеми, визначено об'єкт і предмет дослідження, мету та завдання, методологічну й емпіричну бази; наголошено на науковій новизні, вказано на практичне значення одержаних результатів.

Перший розділ присвячений теоретичному аналізу концептуальних підходів до вивчення здатності військовослужбовців ефективно виконувати службові завдання. Дисертантка систематизувала сучасні наукові дані, висвітлила основні підходи до вивчення заявленої проблеми. Особливу увагу приділено специфіці вимог до особистісно-професійних якостей військовослужбовців під час воєнного стану, які можуть значно впливати на їхню подальшу ефективність у військовій справі. Зауважено, що залежно від наукового джерела, існує розбіжність в поглядах на специфіку конкретних вимог до особистісно-професійних якостей військовослужбовців в умовах воєнного часу.

У другому розділі описується методика організації емпіричного дослідження. Достовірність отриманих результатів експериментального дисертаційного дослідження забезпечується застосуванням надійного та валідного методичного інструментарію, використанням адекватних математико-статистичних методів та грамотною інтерпретацією. Проте авторка могла б докладніше обґрунтувати вибір окремих психодіагностичних методик у контексті специфіки дослідження. Це підкреслило б їхню релевантність для досягнення мети дослідження.

Третій розділ містить у собі виклад результатів емпіричного дослідження. Авторка детально представила емпіричні результати, продемонструвала взаємозв'язок між ключовими показниками. Виявлено, що військовослужбовці, незалежно від наявності бойового досвіду, характеризувалися високим рівнем розвитку ключових особистісно-професійних якостей, таких як військово-професійна життєстійкість, добросовісність, когнітивні та комунікативні здібності, відкритість до нового досвіду, конструктивність у розв'язанні

конфліктів, а також внутрішня мотивація. Разом із тим, серед осіб із бойовим досвідом було виявлено значно вищі показники «зацікавленості у захисті держави», «впевненості у своїх силах» та «бажання виконувати бойові завдання». На основі результатів кореляційного та регресійного аналізу встановлено, що зацікавленість у захисті держави, бажання виконувати бойові завдання, впевненість у своїх силах можуть бути розглянуті як ключові критерії ефективності військово-професійної діяльності в бойових умовах. Найтісніші взаємозв'язки з ними демонстрували такі характеристики, як емоційна складова військово-професійної життєстійкості, добросовісність, відкритість до нового досвіду, організаторські здібності, екстраверсія, адаптивність та мотиваційна спрямованість.

Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що сильними сторонами дисертації є актуальність та своєчасність теми дослідження. Представлена робота виконана на достатньому теоретичному та методичному рівні, відповідає вимогам, які висуваються до написання та оформлення дисертаційних робіт, має перспективи подальших досліджень.

Основні результати наукових здобутків автора дисертації із достатньою повнотою висвітлено у фахових виданнях України та міжнародних виданнях, апробовано на науково-практичних конференціях. Отриманий результат при перевірці на унікальність тексту (12,4% схожості), підкреслює оригінальність та унікальність дослідження.

У той же час слід вказати на аспекти роботи, які потребують доопрацювання: необхідність детального обґрунтування вибору окремих психодіагностичних методик у контексті специфіки дослідження, порівняння отриманих результатів з міжнародними дослідженнями.

Дослідження виконано у відповідності до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри клінічної психології та в межах науково-дослідницької теми «Психодіагностика якості життя в сучасному українському суспільстві (НДР 0121U110751).

Таким чином, подану на розгляд дисертаційну роботу, з урахуванням раніше висловлених побажань та зауважень та після загального редагування тексту, можна рекомендувати до захисту.

Дисертаційна робота Лізун А.В. на тему «Особистісно-професійні чинники ефективності військово-професійної діяльності військовослужбовців» є завершеною, логічно побудованою, самостійною науковою працею, яка виконана відповідно до встановлених вимог, на належному рівні, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня докторів філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами); Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої Вченої Ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2017 року №40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки №759 від 31 травня 2019 року) і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій Вченій раді у галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки, спеціальність 053 – Психологія.

Рецензент:

кандидат психологічних наук
доцент кафедри соціальної психології
Київського інституту сучасної психології
та психотерапії

Карамушка Т.В.